Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY
LAILY MEDINA
přednesené dne 20. června 2024[1]

Spojené věci C-258/23 až C-260/23

IMI – Imagens Médicas Integradas SA (C-258/23),
Synlabhealth II SA (C-259/23),
SIBS – Sociedade Gestora de Participações Sociais SA,
SIBS, Cartões – Produção e Processamento de Cartões SA,
SIBS Processos – Serviços Interbancários de Processamento SA,
SIBS International SA,
SIBS Pagamentos SA,
SIBS Gest SA,
SIBS Forward Payment Solutions SA,
SIBS MB SA (C-260/23)
proti
Autoridade da Concorrência

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, kterou podal Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão (soud pro hospodářskou soutěž, regulaci a dohled, Portugalsko)]

„Řízení o předběžné otázce – Porušení pravidel hospodářské soutěže – Použití článků 101 SFEU a 102 SFEU vnitrostátním orgánem pro hospodářskou soutěž – Zabavení elektronické pošty – Příkaz vydaný státním zastupitelstvím – Listina základních práv Evropské unie – Článek 7 – Porušení práva na respektování komunikace“

I. Úvod

1. Ve svých třech žádostech o rozhodnutí o předběžné otázce, které jsou předmětem projednávaných spojených věcí, pokládá Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão (soud pro hospodářskou soutěž, regulaci a dohled, Portugalsko) Soudnímu dvoru tři předběžné otázky týkající se výkladu článku 7 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“).

2. Tyto otázky byly položeny v rámci tří řízení mezi společností IMI – Imagens Médicas Integradas SA (dále jen „IMI“), několika společnostmi skupiny SIBS (dále jen společně „SIBS“) a společností Synlabhealth II SA (dále jen „Synlabhealth“) (dále jen společně „žalobkyně v původním řízení“) na straně jedné a Autoridade da Concorrência (Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, Portugalsko, dále jen „AdC“) na straně druhé, ve věci legality zabavení

[1] – Původní jazyk: francouzština.

elektronické pošty zaměstnanců žalobkyň v původním řízení, které bylo provedeno při prohlídkách v jejich prostorách v rámci šetření vedených AdC ohledně údajných porušení portugalských pravidel hospodářské soutěže, jakož i případně článků 101 nebo 102 SFEU.

II. Právní rámec

A. Unijní právo

1. Listina

3. V článku 7 Listiny se uvádí, že „[k]aždý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a komunikace“.

4. Článek 52 odstavce 1 a 3 Listiny stanoví:

„1. Každé omezení výkonu práv a svobod uznaných touto listinou musí být stanoveno zákonem a respektovat podstatu těchto práv a svobod. Při dodržení zásady proporcionality mohou být omezení zavedena pouze tehdy, pokud jsou nezbytná a pokud skutečně odpovídají cílům obecného zájmu, které uznává Unie, nebo potřebě ochrany práv a svobod druhého.

[…]

3. Pokud tato listina obsahuje práva odpovídající právům zaručeným Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod [dále jen ‚EÚLP‘], jsou smysl a rozsah těchto práv stejné jako ty, které jim přikládá uvedená úmluva. Toto ustanovení nebrání tomu, aby právo Unie poskytovalo širší ochranu.“

5. Článek 53 Listiny, nadepsaný „Úroveň ochrany“, stanoví, že „[ž]ádné tanovení této listiny nesmí být vykládáno jako omezení nebo narušení lidských práv a základních svobod, které v oblasti své působnosti uznávají právo Unie, mezinárodní právo a mezinárodní smlouvy, jejichž stranou je Unie nebo všechny členské státy, včetně [EÚLP], a ústavy členských států“.

2. Směrnice (EU) 2019/1

6. Cílem směrnice (EU) 2019/1 [2] je stanovit určitá pravidla, která zajišťují, že vnitrostátní orgány pro hospodářskou soutěž mají potřebné záruky nezávislosti, zdroje a pravomoci při prosazování práva a ukládání pokut, aby mohly účinně uplatňovat články 101 a 102 SFEU. Podle bodu 31 jejího odůvodnění „[v]nitrostátní orgány pro hospodářskou soutěž by měly být oprávněny provádět veškeré potřebné kontroly prostor podniků a sdružení podniků, pokud mohou […] doložit, že existují oprávněné důvody se domnívat, že došlo k porušení článku 101 nebo 102 [SFEU]. Tato směrnice by neměla členským státům bránit, aby pro takové kontroly vyžadovaly předchozí souhlas vnitrostátního justičního orgánu“. Bod 32 odůvodnění této směrnice *in fine* stanoví, že „[p]ravomoc kontrolovat účetní knihy nebo obchodní záznamy by měla zahrnovat všechny formy korespondence včetně elektronických zpráv, bez ohledu na to, zda se jeví jako

[2] – Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1 ze dne 11. prosince 2018 o posílení postavení orgánů pro hospodářskou soutěž v členských státech tak, aby mohly účinněji prosazovat pravidla, a o zajištění řádného fungování vnitřního trhu (Úř. věst. 2019, L 11, s. 3).

nepřečtené, či zda byly vymazány“. Bod 73 odůvodnění uvedené směrnice stanoví, že „[d]ůležitým prvkem při prosazování článků 101 a 102 [SFEU] jsou důkazy“ a „vnitrostátní orgány pro hospodářskou soutěž [by] měly mít možnost považovat elektronické zprávy za relevantní důkazy, bez ohledu na to, zda se tyto zprávy zdají být nepřečtené nebo zda byly vymazány“.

7. Článek 6 směrnice 2019/1, nadepsaný „Pravomoc kontrolovat podnikatelské prostory“, ve svém odstavci 1 stanoví, že členské státy zajistí, aby vnitrostátní správní orgány pro hospodářskou soutěž byly při uplatňování článků 101 a 102 SFEU oprávněny provádět veškeré nezbytné neohlášené kontroly podniků a sdružení podniků a aby byly zejména oprávněny „kontrolovat účetní knihy a ostatní obchodní záznamy, bez ohledu na to, na jakém nosiči jsou uloženy, a měli právo na přístup k veškerým informacím, které jsou dostupné subjektu, jehož se kontrola týká“, jakož i „pořizovat nebo získávat v jakékoli formě kopie nebo výpisy z těchto účetních knih nebo obchodních záznamů“. Třetí odstavec tohoto článku upřesňuje, že tímto článkem „nejsou dotčeny požadavky vnitrostátního práva na předchozí souhlas vnitrostátního justičního orgánu k provedení takové kontroly“.

8. Článek 32 této směrnice, nadepsaný „Přípustnost důkazů u vnitrostátních orgánů pro hospodářskou soutěž“, stanoví, že „[č]lenské státy zajistí, aby k typům dokladů, které jsou přípustné jako důkazy u vnitrostátního orgánu pro hospodářskou soutěž, patřily […] elektronické zprávy […]“.

B. Portugalské právo

9. Článek 34 odst. 1 Ústavy Portugalské republiky (dále jen „ÚPR“), nadepsaný „Nedotknutelnost obydlí a korespondence“, stanoví, že „[o]bydlí a poštovní tajemství, jakož i ostatní prostředky soukromé komunikace jsou nedotknutelné“. Odstavec 4 tohoto článku stanoví, že „[o]rgány veřejné moci nesmějí zasahovat do korespondence, telekomunikací nebo jakýchkoli jiných komunikačních prostředků, s výjimkou případů stanovených zákonem v oblasti trestního řízení“.

10. Lei nº 19/2012 (novo regime jurídico da Concorrência) (zákon č. 19/2012, kterým se přijímá nový právní režim hospodářské soutěže) ze dne 8. května 2012 (dále jen „zákon o hospodářské soutěži“), ve znění použitelném do 15. září 2022 ve svém čl. 18 odst. 1 písm. c) stanovil, že AdC bylo při výkonu svých pravomocí ukládat sankce svěřeno právo „provádět v prostorách, na pozemcích nebo v dopravních prostředcích podniků nebo sdružení podniků šetření, zkoumání, vymáhání a zajišťování výpisů z písemností a jiných dokumentů, bez ohledu na to, na jakém nosiči jsou uloženy, kdykoli se takové kroky ukáží jako nezbytné k získání důkazu“. Podle odstavce 4 tohoto článku tyto kroky podléhaly „povolení příslušného justičního orgánu“ [3].

11. Článek 20 odst. 1 uvedeného zákona stanoví, že zabavení dokumentů bez ohledu na to, jakou mají povahu nebo na jakém jsou nosiči, musí být povolena, nařízena nebo potvrzena rozhodnutím justičního orgánu.

12. Článek 21 zákona o hospodářské soutěži, ve znění použitelném do 15. září 2022, stanovil, že „[p]ro pro účely povolování kroků uvedených v čl. 18 odst. 1 písm. c) a d) […] a v článku 20 je příslušné státní zastupitelství soudu, v jehož obvodu má [AdC] sídlo, nebo je-li to výslovně stanoveno, vyšetřující soudce téhož soudu“ [4].

[3] – Text byl poskytnut Komisí.

[4] – Znění poskytnuté Komisí.

13. Zákon o hospodářské soutěži byl s účinností od 16. září 2022 změněn zákonem č. 17/2022 ze dne 17. srpna 2022, kterým se provádí směrnice 2019/1. Tento zákon doplnil do článku 18 zákona o hospodářské soutěži odstavec 4, podle kterého se lze proti rozhodnutí, kterým příslušný soudní orgán odmítá udělit AdC povolení uvedené v tomto článku, odvolat „a) pokud rozhodnutí vydal zaměstnanec státního zastupitelství, k jeho nadřízenému; b) pokud rozhodnutí vydal vyšetřující soudce, k odvolacímu soudu, který rozhodne v posledním stupni“.

14. Článek 21 zákona o hospodářské soutěži, ve znění zákona č. 17/2022 ze dne 17. srpna 2022, stanoví, že „[p]říslušný soudní orgán soudu místa, kde má [AdC] sídlo, je oprávněn povolit kroky stanovené v čl. 18 odst. 1 [písm.] a) až d) a v článcích 19 a 20“.

III. Původní řízení, předběžné otázky a řízení před Soudním dvorem

15. Z předkládacích rozhodnutí vyplývá, že v rámci každého šetření týkajícího se žalobkyň v původním řízení[5] považoval AdC za nezbytné provést „prohlídky, zkoumání, shromažďování a zajištění důkazů“. Za tímto účelem požádal AdC příslušný soudní orgán, tj. v projednávané věci státní zastupitelství, aby tato opatření povolil. Žádostem bylo vyhověno a v souladu s příkazy vydanými státním zastupitelstvím bylo povoleno zejména zajištění „[k]opií nebo výpisů z účetních dokladů a jiné dokumentace, ať už zpřístupněných a archivovaných nebo zpřístupněných a kolujících v rámci útvarů, zejména e-mailů a interních dokumentů pro předávání informací mezi různými hierarchickými úrovněmi a pro přípravu rozhodnutí v oblasti obchodní politiky podniků, jakož i zápisů z porad vedení nebo správních schůzí, ať už jsou nebo nejsou uloženy na důvěrném místě nebo nejsou volně přístupné veřejnosti, včetně jakýchkoli počítačových nosičů nebo počítačů, jakož i zkoumání a kopírování informací v nich obsažených, které přímo nebo nepřímo souvisejí s praktikami omezujícími hospodářskou soutěž“.

16. Ze soudních spisů předaných kanceláři Soudního dvora vyplývá, že v období od ledna roku 2021 do března roku 2022 probíhaly v prostorách žalobkyň v původním řízení domovní prohlídky, shromažďování a zajišťování důkazů[6]. V rámci těchto operací bylo zabaveno několik tisíc počítačových souborů, které byly považovány za relevantní pro vyšetřování, a to na základě prohledávání e-mailů zaměstnanců kontrolovaných společností. V každém případě se žalobkyně v původním řízení bránily tomuto zabavování a tvrdily, že jsou protiprávní, neboť porušují jejich právo na poštovní tajemství, a v každém případě proto, že nebyly schváleny vyšetřujícím soudcem. Žalobkyně v původním řízení následně napadly u předkládajícího soudu rozhodnutí vydaná AdC, kterými byly zamítnuty jejich námitky.

17. Tento soud uvádí, že zákon o hospodářské soutěži vyžaduje povolení vyšetřujícího soudce pouze v případě zabavení dokumentů v bankovních institucích, domovních prohlídek a prohlídek v advokátních kancelářích nebo lékařských ordinacích. V ostatních případech je podle něj dostačující povolení státního zastupitelství jakožto justičního orgánu. Zdůrazňuje, že i když se původní řízení týkají správního deliktu, ustanovení zákona o hospodářské soutěži zapadají do logiky, na níž je založen trestněprávní režim. Mohou-li tedy způsoby opatřování důkazů vést

[5] – Šetření se v případě společnosti IMI týkala existence kartelové dohody nebo jednání ve vzájemné shodě na trhu v odvětví teleradiologie, jejichž cílem bylo vyloučit hospodářskou soutěž a vést ke zvýšení ceny placené státem za poskytování služeb v tomto odvětví, v případě společností skupiny SIBS, možného zneužití dominantního postavení spočívajícího v tom, že byly třetím subjektům kladeny zneužívající podmínky přístupu k síti Multibanco s cílem omezit hospodářskou soutěž, zejména v oblasti zpracování plateb, a v případě společnosti Synlabhealth údajné protisoutěžní praktiky spočívající ve výměně citlivých informací mezi soutěžiteli a jednání ve vzájemné shodě v rámci vyjednávání s portugalskými orgány veřejného zdraví o cenách testu na COVID-19.

[6] – V lednu a únoru roku 2021 v prostorách společností skupiny SIBS, v září a říjnu roku 2021 v prostorách společnosti IMI a v březnu roku 2022 v prostorách společnosti Synlabhealth.

k porušení základních práv, je nutné, aby zasáhl vyšetřující soudce, zatímco v ostatních případech je vyžadován pouze zásah státního zastupitelství, kterému přísluší vést vyšetřování. Vyvstává tedy otázka, zda, jak tvrdí žalobkyně v původním řízení, pouhá skutečnost, že dokumenty zabavené AdC pocházejí ze sdělení obsažených ve funkční elektronické schránce zaměstnanců dotčených podniků, umožňuje kvalifikovat tyto dokumenty jako „korespondenci“, jejíž nedotknutelnost je základním právem, které požívá vyšší úrovně ochrany. Předkládající soud upřesňuje, že v minulosti již měl příležitost odpovědět na tuto otázku záporně.

18. Za těchto podmínek se Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão (soud pro hospodářskou soutěž, regulaci a dohled) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru v každém z původních řízení následující předběžné otázky [7]:

„1) Představují obchodní záznamy předávané elektronickou poštou, které jsou předmětem posouzení v projednávané věci, ‚korespondenci‘ ve smyslu článku 7 [Listiny]?

2) Brání článek 7 [Listiny] zajištění obchodních záznamů pocházejících z komunikace mezi vedoucími pracovníky a zaměstnanci podniků prostřednictvím elektronické pošty v rámci vyšetřování dohod a praktik zakázaných podle článku 101 SFEU (bývalý článek 81 Smlouvy o ES) [nebo ve věci C-260/23 podle článku 102 SFEU (bývalý článek 82 Smlouvy o ES)]?

3) Brání článek 7 [Listiny] zajištění takových obchodních záznamů na základě předchozího povolení justičního orgánu, v projednávané věci státního zastupitelství, které je pověřeno zastupováním státu, hájením zákonem stanovených zájmů, vedením trestního řízení na základě zásady legality a hájením demokratické zákonnosti v souladu s ustanoveními Ústavy a které jedná nezávisle na ostatních orgánech ústřední, regionální a místní správy?“

19. Rozhodnutím předsedy Soudního dvora byly věci C-258/23, C-259/23 a C-260/23 spojeny pro účely písemné i ústní části řízení, jakož i pro účely rozsudku. Účastníci původního řízení, portugalská, česká a řecká vláda, jakož i Komise předložili písemná vyjádření podle článku 23 statutu Soudního dvora Evropské unie.

IV. Posouzení

20. V souladu s žádostí Soudního dvora se toto stanovisko bude zabývat pouze třetí předběžnou otázkou. Nicméně vzhledem k tomu, že odpověď na tuto otázku je logicky podmíněna odpověďmi, které mají být poskytnuty na první dvě otázky, je třeba je před posouzením třetí otázky stručně přezkoumat. Tomuto přezkumu předchází několik úvodních poznámek, které se týkají žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce jako celku.

A. Úvodní poznámky

21. Nejprve uvádím, že není pochyb o tom, že se Listina použije na spory v původních řízeních, které se týkají otázky dodržování základních práv při kontrolách provedených vnitrostátním orgánem pro hospodářskou soutěž v rámci šetření týkajících se porušení článků 101 a 102 SFEU [8].

[7] – Ve všech třech žádostech o rozhodnutí o předběžné otázce jsou otázky formulovány stejně, s výjimkou odkazu na článek 101, resp. na článek 102 SFEU v rámci druhé otázky.

[8] – Viz například rozsudek ze dne 3. dubna 2019, Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie (C-617/17, EU:C:2019:283, bod 36).

22. Dále je třeba uvést dvě poznámky ohledně právního rámce projednávaných spojených věcí.

23. Pokud jde zaprvé o vnitrostátní právní rámec, podotýkám, že z písemných vyjádření předložených účastníky původního řízení, jakož i Komisí vyplývá, že Tribunal Constitucional (Ústavní soud, Portugalsko) ve dvou rozsudcích ze dne 16. března 2023 [9] a ze dne 26. května 2023 [10] prohlásil za protiústavní pravidlo vycházející z čl. 18 odst. 1 písm. c) a z čl. 20 odst. 1 zákona o hospodářské soutěži, na jejímž základě AdC provedl prohlídku a zabavil „otevřené“ e-maily, tedy dopisy označené jako „přečtené“ pouze s povolením státního zastupitelství (dále jen „rozsudky z roku 2023“). V těchto rozsudcích Tribunal Constitucional (Ústavní soud) odmítl rozlišování mezi otevřenými/přečtenými e-maily, které představují pouhé „dokumenty“, a neotevřenými/nepřečtenými e-maily, které naopak spadají pod pojem „korespondence“, na základě čehož portugalské soudy odůvodnily legalitu zabavení e-mailů spadajících do první kategorie, které AdC provedl pouze se souhlasem státního zastupitelství [11]. Tribunal Constitucional (Ústavní soud) rozhodl, že na všechny e-maily, ať už otevřené nebo neotevřené, se vztahují záruky stanovené v článku 34 ÚPR, a to až do okamžiku, kdy byly uloženy na místě, ke kterému má přístup pouze příjemce [12]. Dále portugalský ústavní soud rozhodl, že na prohledávání a zajišťování e-mailů během kontrol prováděných AdC za účelem shromažďování důkazů v řízeních o porušení vnitrostátních a unijních pravidel hospodářské soutěže se vztahuje výjimka stanovená v čl. 34 odst. 4 *in fine* ÚPR, ale že mohou být schváleny pouze vyšetřujícím soudcem [13]. I když předkládající soud neodkázal na výše uvedené rozsudky, z nichž pouze první předcházel datu projednávaných žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce [14], z vyjádření předložených Soudnímu dvoru účastníky původního řízení zejména vyplývá, že prohlášení protiústavnosti učiněné Tribunal Constitucional (Ústavní soud) je součástí právního a skutkového rámce, který vedl tento soud k podání uvedených žádostí k Soudnímu dvoru. V této souvislosti poukazuji na to, že Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão (soud pro hospodářskou soutěž, regulaci a dohled) v dubnu roku 2024 podal dvě nové žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, které se v podstatě týkaly stejných otázek, v nichž jsou podrobně popsány rozsudky z roku 2023, jakož i jejich důsledky, pokud jde o pravomoci AdC v oblasti kontrol a zajišťování důkazů [15].

24. Pokud jde zadruhé o unijní právní rámec, podotýkám, že není jisté, zda se směrnice 2019/1 použije na všechna původní řízení. V souladu se svým článkem 36 vstoupila tato směrnice v platnost dne 3. února 2019 a jak vyplývá z jejího čl. 34 odst. 1, členské státy měly uvést v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí do 4. února 2021. V každém případě, jak vysvětlím v další části mé analýzy, uvedená směrnice není přímo relevantní, a to přinejmenším pro odpověď na třetí předběžnou otázku, na kterou se zaměřuje toto stanovisko.

25. Po tomto upřesnění je třeba stručně zaujmout stanovisko k argumentům, které žalobkyně v původním řízení předkládají za účelem zpochybnění přípustnosti žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce.

[9] – Rozsudek č. 91/2023, věc č. 559/2020 (dále jen „rozsudek č. 91/2023“).

[10] – Rozsudek č. 314/2023, věc č. 145/2021.

[11] – Rozdíl v povaze mezi otevřenými a neotevřenými emaily podle všeho vyvolal řadu diskusí v portugalské judikatuře a právní nauce, jak uvádí zejména portugalská vláda. Tato vláda poukazuje zejména na skutečnost, že až do velmi nedávné doby portugalské soudy měly za to, že když AdC zabavoval otevřené/přečtené e-maily, nezasahoval do procesu komunikace a „korespondence“, takže tyto e-maily spadají pod pojem „dokument“.

[12] – Viz rozsudek č. 91/2023, body 15 až 18 odůvodnění.

[13] – Viz rozsudek č. 91/2023, bod 19 a násl. odůvodnění.

[14] – První z těchto rozsudků byl nicméně zařazen do spisů v původních řízeních, které byly předány kanceláři Soudního dvora.

[15] – Tyto žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce jsou předmětem věcí C-132/24, Apap a další, jakož i C-195/24, Blueotter a další.

26. Ve věci C-258/23 společnost IMI tvrdí, že vzhledem k tomu, že předkládající soud neseznámil Soudní dvůr s rozsudkem č. 91/2023, žádost o rozhodnutí o předběžné otázce nezaručuje, že odpověď, kterou Soudní dvůr poskytne, bude co možná nejvíce úplná a užitečná. V tomto ohledu uvádím, že cílem žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce je, aby Soudní dvůr objasnil rozsah ochrany poskytované článkem 7 Listiny proti takovým opatřením, jako jsou opatření dotčená ve věcech v původním řízení, v kontextu, který spadá do působnosti unijního práva. Užitečnost takového výkladu pro účely vyřešení sporu v původním řízení tedy nemůže být zpochybněna, přinejmenším aniž by došlo k překročení mezí pouhého zpochybnění přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce a k projednání věci samé.

27. Ve věci C-259/23 společnost Synlabhealth tvrdí, že předkládací rozhodnutí opomíjejí několik skutečností, které jsou zásadní pro pochopení sporu [16], jakož i použitelné právní předpisy. V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury, která se nyní odráží v čl. 94 písm. a) a b) jednacího řádu Soudního dvora, nutnost dospět k výkladu unijního práva, jenž bude vnitrostátnímu soudu užitečný, vyžaduje, aby uvedený soud vymezil skutkový a právní rámec otázek, jež pokládá, nebo alespoň vysvětlil skutkové hypotézy, na nichž jsou uvedené otázky založeny [17]. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná ve věci C-259/23 podle mého názoru tyto požadavky splňuje. Zaprvé obsahuje dostatek informací k tomu, aby Soudní dvůr mohl pochopit jak právní a skutkový rámec sporu v původním řízení, tak smysl a dosah položených předběžných otázek. Zadruhé – jak tvrdí společnost Synlabhealth – otázka, zda AdC překročil meze povolení státního zastupitelství při provádění kontrol a zajišťování důkazů v prostorách této společnosti, spadá do posouzení skutkového stavu, a tudíž pouze do pravomoci předkládajícího soudu [18]. Společnost Synlabhealth rovněž tvrdí, že nebyla vyslechnuta k položeným předběžným otázkám v rozporu s procesními požadavky stanovenými portugalskými právními předpisy, a proto podala proti předkládacímu rozhodnutí opravný prostředek [19]. Tato společnost žádá, aby Soudní dvůr přerušil řízení až do doby, než bude rozhodnuto o tomto opravném prostředku. V tomto ohledu připomínám, že z ustálené judikatury vyplývá, že v rámci řízení o předběžné otázce podle článku 267 SFEU Soudnímu dvoru nepřísluší, aby s ohledem na rozdělení funkcí mezi ním a vnitrostátním soudem ověřoval, zda předkládací rozhodnutí bylo přijato v souladu s vnitrostátními pravidly upravujícími organizaci soudů a soudní řízení. Soudní dvůr se tedy musí držet předkládacího rozhodnutí soudu členského státu, pokud nebylo zrušeno v rámci opravných prostředků stanovených případně vnitrostátním právem [20]. Uvedená žádost společnosti Synlabhealth musí být proto zamítnuta. Pro úplnost konečně uvádím, že společnost Synlabhealth ve svém písemném vyjádření poukazuje na to, že bylo porušeno její právo být účastníkem řízení před Soudním dvorem, jelikož jí nebylo oznámeno rozhodnutí předsedy o spojení věci C-259/23 s věcmi C-258/23 a C-260/23, ani žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce v těchto dvou posledně uvedených věcech. V tomto ohledu pouze zdůrazňuji, že článek 23 statutu Soudního dvora Evropské unie a čl. 96 odst. 1 jednacího řádu Soudního dvora obsahují taxativní výčet zúčastněných, kteří mohou předložit vyjádření v rámci řízení o předběžné otázce. Toto právo tedy nelze rozšířit na fyzické nebo právnické osoby, které v nich nejsou výslovně uvedeny [21]. Krom toho, „účastníky původního řízení“ jsou podle čl. 97 odst. 1 jednacího řádu ti účastníci, kteří jsou takto označeni předkládajícím soudem v souladu s vnitrostátními procesními pravidly. Vzhledem k tomu, že společnost Synlabhealth není účastníkem řízení ve věcech C-258/23 a C-260/23,

16 – Tentýž argument vznáší společnosti skupiny SIBS ve věci C-260/23.

17 – Viz rozsudek ze dne 21. prosince 2023, European Superleague Company (C-333/21, EU:C:2023:1011, bod 59).

18 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 11. ledna 2024, Global Ink Trade (C-537/22, EU:C:2024:6, bod 40).

19 – Podotýkám, že takové opravné prostředky podaly rovněž společnosti skupiny SIBS.

20 – Viz rozsudek ze dne 21. prosince 2023, Krajowa Rada Sądownictwa (Setrvání soudce ve funkci) (C-718/21, EU:C:2023:1015, bod 42 a citovaná judikatura).

21 – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 6. října 2015, Orizzonte Salute (C-61/14, EU:C:2015:655, bod 31).

nemůže být oprávněna předložit Soudnímu dvoru vyjádření v těchto věcech. Tento závěr není zpochybněn skutečností, že se Soudní dvůr rozhodl spojit několik žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce z důvodu vzájemné souvislosti podle článku 54 jednacího řádu.

28. Ve věci C-260/23 společnosti skupiny SIBS tvrdí, že zaprvé žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla podána v okamžiku, kdy ještě nebyly prokázány ani projednány skutkové okolnosti, a zadruhé položené otázky nejsou relevantní ve vztahu k předmětu sporu, který implikuje posouzení legality dotčených opatření z hlediska portugalského práva, a nikoli z hlediska Listiny. Pokud jde o první argument, je třeba připomenout, že je na vnitrostátním soudu, aby rozhodl, v jakém stadiu řízení má Soudnímu dvoru předložit předběžnou otázku [22]. Tento argument proto musí být odmítnut. Totéž platí pro druhý argument, který je založen na tvrzeních, která implikují meritorní přezkum předběžných otázek.

B. K prvním dvěma předběžným otázkám

29. Jak jsem uvedla, stručně se vyjádřím k prvním dvěma předběžným otázkám, které jsou logickým předpokladem pro třetí otázku.

30. Podstatou první předběžné otázky položené předkládajícím soudem Soudnímu dvoru je, zda pracovní e-maily, které si vyměnili zaměstnanci a vedoucí pracovníci podniku prostřednictvím jeho e-mailové schránky, spadají pod pojem „komunikace“ [23] ve smyslu článku 7 Listiny. Na tuto otázku, kterou považuji za přípustnou navzdory argumentům v opačném smyslu předloženým společností IMI [24], je podle mého názoru třeba odpovědět kladně.

31. V tomto ohledu připomínám, že s odkazem na judikaturu ESLP, již měl Soudní dvůr v rozsudku ze dne 17. prosince 2015 WebMindLicenses [25] příležitost uvést, že zajištění elektronické pošty provedená během prohlídek podnikatelských nebo obchodních prostor fyzické osoby nebo prostor obchodní společnosti představují zásah do výkonu práva na respektování korespondence zaručeného čl. 8 odst. 1 EÚLP [26], a tedy podle čl. 52 odst. 3 Listiny do výkonu odpovídajícího práva zakotveného v článku 7 Listiny [27]. Toto tvrzení se vztahuje na zajištění důkazů prováděná jak v rámci trestního řízení, tak v rámci správního řízení [28]. Kromě toho kvalifikace elektronické pošty jako korespondence ve smyslu čl. 8 odst. 1 EÚLP

[22] – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. července 2008, Coleman (C-303/06, EU:C:2008:415, bod 29).

[23] – Podotýkám, že výraz „korespondence“ použitý ve znění první předběžné otázky a v původním znění článku 7 Listiny byl v roce 2007 nahrazen slovem „komunikace“, aby se zohlednil technologický pokrok, viz Vysvětlivky k Listině (Úř. věst. 2007, C 303, s. 17).

[24] – Pokud jde zaprvé o argument společnosti IMI, podle kterého je první předběžná otázka nepřípustná, protože předkládající soud nezmínil rozsudek č. 91/2023, odkazuji na úvahy uvedené v bodě 26 tohoto stanoviska. Pokud jde zadruhé o argument vycházející z tvrzení, že tato otázka neponechává prostor pro „žádné důvodné pochybnosti“, pouze připomínám, že podle ustálené judikatury může taková okolnost nanejvýš zprostit vnitrostátní soud rozhodující v posledním stupni své povinnosti podat k Soudnímu dvoru žádost podle čl. 267 třetího pododstavce SFEU, ale nemůže dokládat nepřípustnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, viz rozsudek ze dne 7. února 2023, Confédération paysanne a další (Náhodná mutageneze in vitro) (C-688/21, EU:C:2023:75, body 35 a 36, jakož i citovaná judikatura). Viz rovněž rozsudek ze dne 25. ledna 2024, Croce Rossa Italiana a další (C-389/22, nezveřejněný, EU:C:2024:77, bod 52).

[25] – C-419/14, dále jen rozsudek „WebMindLicenses“ EU:C:2015:832.

[26] – Článek 8 odst. 1 EÚLP stanoví, že „[k]aždý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence“.

[27] – Viz rozsudek ze dne WebMindLicenses, body 70 až 73. Soudní dvůr vycházel z rozsudků ESLP ze dne 16. prosince 1992, Niemietz v. Německo (CE:ECHR:1992:1216JUD001371088, body 29 až 31, ze dne 16. dubna 2002, Société Colas Est a další v. Francie (CE:ECHR:2002:0416JUD003797197, body 40 až 41), a ze dne 2. dubna 2015, Vinci Construction a GTM Génie Civil et Services v. Francie (CE:ECHR:2015:0402JUD006362910, bod 63); v nedávné době viz rozsudek ESLP ze dne 4. dubna 2023, UAB Kesko Senukai Litva v. Litva (CE:ECHR:2023:0404JUD001916219, bod 109).

[28] – I když se věc, ve které byl vydán rozsudek WebMindLicenses, týkala elektronické pošty zajištěné v průběhu trestního řízení, Soudní dvůr v tomto rozsudku nicméně upřesnil, že jejich „použití“ v rámci správního řízení představuje jako takové rovněž omezení výkonu práva zaručeného článkem 7 Listiny, (viz bod 80).

a „komunikace“ ve smyslu článku 7 Listiny nezávisí na okolnosti, zda tyto e-maily již byly adresátem přijaty, přečteny, nepřečteny nebo vymazány, ani na tom, zda byla komunikace odeslána z obchodních prostor nebo zařízení [29] nebo prostřednictvím pracovní e-mailové schránky [30], nebo zda je adresa odesílatele nebo příjemce adresou právnické osoby [31], nebo zda je jejich obsah soukromý či nikoli [32]. Skutečnost, že e-mail může být vzhledem ke svému obsahu kvalifikován jako „obchodní dokument“, jej tedy nezbavuje ochrany, kterou článek 7 Listiny zaručuje komunikacím. Konečně se tato ochrana netýká pouze obsahu elektronické pošty, ale vztahuje se rovněž na osobní údaje týkající se provozu vygenerované elektronickou poštou, které jsou rovněž chráněny článkem 8 Listiny [33].

32. Podstatou druhé předběžné otázky předkládajícího soudu položené Soudnímu dvoru je, zda článek 7 Listiny brání tomu, aby vnitrostátní orgán pro hospodářskou soutěž zajistil při kontrole v obchodních prostorách podniků podezřelých z porušení článků 101 nebo 102 SFEU e-maily mezi zaměstnanci a vedoucími pracovníky těchto podniků, které mají profesionální povahu. Tato otázka musí být podle mého názoru zodpovězena záporně.

33. Připomínám, že podle čl. 52 odst. 1 Listiny může k omezením výkonu práva na respektování komunikace zakotveného v článku 7 Listiny dojít pouze tehdy, jsou-li stanovena zákonem, pokud respektují podstatu uvedeného práva a pokud, při dodržení zásady proporcionality, jsou nezbytná a skutečně odpovídají cílům obecného zájmu, které uznává Unie, nebo potřebě ochrany práv a svobod druhého [34].

34. Pokud jde v projednávané věci zaprvé o podmínku dodržení zásady legality, je třeba uvést, že opatření dotčená v původních řízeních byla přijata na základě článků 18 až 21 zákona o hospodářské soutěži.

35. Pokud jde zadruhé o respektování podstaty práva na důvěrnost komunikace, připomínám, že je jistě pravda, že takové prohlídky a zajišťování důkazů, jako jsou prohlídky a zajišťování důkazů provedené v původních řízeních, implikují přístup k obsahu komunikace jako takové [35]. V projednávaném případě však z předkládacích rozhodnutí vyplývá, že se tato opatření v zásadě vztahují pouze na emaily, které se týkají předmětu šetření, a to *ad hoc*. Kromě toho, pokud jde o zásah do práva dotčených fyzických osob na respektování komunikace, tato opatření se podle všeho dotýkají pouze aspektů jejich profesního života, a nikoli jejich důvěrné a soukromé sféry. Z judikatury Soudního dvora přitom vyplývá, že otázka, zda došlo k zásahu do podstaty práv

[29] – Viz rozsudek ESLP ze dne 11. ledna 2024, Arregui v. Španělsko (ECLI:CE:ECHR:2024:0111JUD004254118, bod 31 a citovaná judikatura). V rozsudku ze dne 5. září 2017, Bărbulescu v. Rumunsko (ECLI:CE:ECHR:2017:0905JUD006149608, bod 74), ve kterém se jednalo o soukromé zprávy zasílané z pracovního počítače, ESLP upřesnil, že pravidlo stanovené zaměstnavatelem, které zaměstnancům ukládá povinnost zdržet se veškeré činnosti soukromé povahy na pracovišti a zakazuje jim využívat zdroje podniku k osobním účelům, není relevantní pro účely kvalifikace jako „korespondence“ ve smyslu čl. 8 odst. 1 EÚLP.

[30] – Viz rozsudek ESLP ze dne 3. dubna 2007, Copland v. Spojené království (CE:ECHR:2007:0403JUD006261700), body 41 a 42.

[31] – Viz rozsudek ESLP ze dne 14. března 2013, Bernh Larsen Holding AS a další v. Norsko (CE:ECHR:2013:0314JUD002411708, bod 106).

[32] – Viz rozsudky ESLP ze dne 5. září 2017, Bărbulescu v. Rumunsko (ECLI:CE:ECHR:2017:0905JUD006149608, body 72 a 73) a ze dne 16. prosince 1992, Niemietz v. Německo (CE:ECHR:1992:1216JUD001371088, bod 32 *in fine*).

[33] – Viz rozsudek ESLP ze dne 16. října 2007, Wieser a Bicos Beteiligungen Gmbh (CE:ECHR:2007:1016JUD007433601, bod 45).

[34] – Viz rozsudek WebMindLicenses, bod 73.

[35] – Připomínám, že v rozsudku ze dne 8. dubna 2014, Digital Rights Ireland a další (C-293/12 a C-594/12, EU:C:2014:238), Soudní dvůr v podstatě konstatoval, že povinnost uchovávat údaje uložená směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2006/24/ES,ze dne 15. března 2006 o uchovávání údajů vytvářených nebo zpracovávaných v souvislosti s poskytováním veřejně dostupných služeb elektronických komunikací nebo veřejných komunikačních sítí a o změně směrnice 2002/58/ES (Úř. věst. 2006, L 105, s. 54) nedosahuje takové míry závažnosti, která by mohla ovlivnit podstatu práva na respektování soukromého života, neboť neumožňuje „seznámit se s obsahem elektronických komunikací jako takovým“; pokud jde o směrnici Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (směrnice o soukromí a elektronických komunikacích) (Úř. věst. 2002, L 201, s. 37; Zvl. vyd. 13/29, s. 514), viz rovněž rozsudek ze dne 21. prosince 2016, Tele2 Sverige a Watson a další (C-203/15 a C-698/15, EU:C:2016:970, bod 101).

zakotvených v článku 7 Listiny, musí být posouzena kvantitativněji [36]. Domnívám se tedy, že s výhradou ověření, která přísluší provést předkládajícímu soudu, je druhá podmínka stanovená v čl. 52 odst. 1 Listiny splněna i v projednávané věci a že opatření, která vedla ke sporům v původních řízeních, nemohou narušit podstatu práva dotčených fyzických nebo právnických osob na respektování komunikace.

36. Pokud jde zatřetí o sledované cíle, cílem zásahů do výkonu práv zakotvených v článku 7 Listiny, které vyplývají z kontrol a zajištění důkazů prováděných vnitrostátními orgány pro hospodářskou soutěž, uplatňují-li v souladu s čl. 3 odst. 1 a článkem 5 nařízení (ES) č. 1/2003 [37], články 101 a 102 SFEU, je odhalit praktiky, které jsou v rozporu s těmito ustanoveními. Soudní dvůr již měl přitom příležitost potvrdit, že články 101 a 102 SFEU jsou kogentními ustanoveními, která zakazují kartelové dohody a zneužití dominantního postavení a která sledují cíl, který je nezbytný pro fungování vnitřního trhu, a sice zajistit, aby na tomto trhu nebyla narušována hospodářská soutěž [38].

37. Pokud jde začtvrté o dodržení zásady proporcionality, připomínám, že tato zásada vyžaduje, aby omezení práv a svobod zakotvených v Listině nepřekračovala meze toho, co je vhodné a nezbytné ke splnění sledovaných legitimních cílů, přičemž se rozumí, že pokud se nabízí volba mezi více vhodnými opatřeními, je třeba zvolit nejméně omezující opatření. Kromě toho nelze při sledování cíle obecného zájmu ztrácet ze zřetele skutečnost, že tento cíl je třeba uvést do souladu se základními právy dotčenými daným opatřením, a to vyváženým poměřením tohoto cíle s dotčenými právy, aby se zajistilo, že nepříznivé následky způsobené tímto opatřením nebudou nepřiměřené vzhledem ke sledovaným cílům. Možnost odůvodnit omezení práv zaručených v článku 7 Listiny tak musí být posuzována z hlediska závažnosti zásahu, který takové omezení představuje, a musí být ověřeno, že význam cíle obecného zájmu sledovaného tímto omezením je úměrný závažnosti zásahu [39].

38. V projednávaném případě může podle mého názoru význam cíle spočívajícího v ochraně účinné a nenarušené hospodářské soutěže na vnitřním trhu odůvodnit zásah, byť závažný, do práva na respektování podnikové komunikace, a to i s ohledem na to, že, jak uznaly ESLP a Soudní dvůr, veřejné zásahy mohou zacházet dále v případech, kdy jde o profesní či obchodní prostory či činnosti [40]. Navíc, jak správně zdůrazňuje Komise, v současném kontextu digitálních technologií je elektronická korespondence jedním z hlavních komunikačních prostředků podniků. V důsledku toho se různé formy, v nichž se tato korespondence uskutečňuje, jako jsou emaily vyměňované prostřednictvím profesionálních e-mailových schránek, často staly nenahraditelným důkazem pro odhalování praktik narušujících hospodářskou soutěž [41]. Kromě toho z judikatury Soudního dvora vyplývá, že prohlídky a zajišťování elektronické pošty Komisí

[36] – V tomto smyslu viz posudek 1/15 (Dohoda PNR EU-Kanada) ze dne 26. července 2017 (EU:C:2017:592, bod 150) a rozsudek ze dne 21. června 2022, Ligue des droits humains (C-817/19, EU:C:2022:491, bod 120), jakož i stanovisko generálního advokáta G. Pitruzzelly v této věci (EU:C:2022:65, bod 93).

[37] – Nařízení Rady ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích 81 a 82 Smlouvy (Úř. věst. 2002, L 1, s. 1; Zvl. vyd. 08/02, s. 205).

[38] – Ohledně článku 101 SFEU viz rozsudek ze dne 22. března 2022, Nordzucker a další (C-151/20, EU:C:2022:203, bod 51 a citovaná judikatura) a ohledně článku 102 SFEU viz rozsudek ze dne 22. března 2022, bpost (C 117/20, EU:C:2022:202, bod 46 a citovaná judikatura).

[39] – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 8. prosince 2022, Orde van Vlaamse Balies a další (C-694/20, EU:C:2022:963, bod 41 a citovaná judikatura).

[40] – Viz ESLP, Niemitz v. Německo, 16. prosince 1992 (CE:ECHR:1992:1216JUD001371088, bod 31); viz rovněž rozsudek ze dne 18. června 2015, Deutsche Bahn a další v. Komise (C-583/13 P, EU:C:2015:404, bod 20).

[41] – V tomto smyslu viz směrnice 2019/1, bod 32 odůvodnění a článek 32, které uvádějí elektronické zprávy mezi důkazy, které je třeba před vnitrostátním orgánem pro hospodářskou soutěž považovat za přípustné.

v rámci výkonu pravomocí, které jí svěřuje článek 20 nařízení 1/2003, jsou přípustné [42] za podmínky, že do spisu jsou zařazeny pouze relevantní emaily [43]. Stejně tak z judikatury ESLP vyplývá, že taková opatření nejsou a *priori* vyloučena v rámci správních řízení, pokud zásah do práva na respektování korespondence souvisí s významem sledovaného legitimního cíle [44].

39. S ohledem na výše uvedené úvahy jsem toho názoru, že článek 7 Listiny nebrání tomu, aby vnitrostátní orgán pro hospodářskou soutěž prohlédl a zabavil e-maily vyměněné prostřednictvím interní e-mailové schránky podniku, který podléhá kontrole ve svých profesních nebo obchodních prostorách v rámci vyšetřování porušení pravidel hospodářské soutěže, pokud jsou tyto emaily relevantní pro předmět kontroly.

C. Ke třetí předběžné otázce

40. Podstatou třetí předběžné otázky předkládajícího soudu položené Soudnímu dvoru je, zda článek 7 Listiny brání tomu, aby takový subjekt, jako je státní zastupitelství podle portugalského práva, které je pověřeno zastupováním státu a výkonem veřejné činnosti v obecném zájmu, jakož i tím, aby hájilo demokratickou zákonnost v souladu s ústavou, a které je nezávislé, povolilo vnitrostátnímu orgánu pro hospodářskou soutěž, aby zajistil emaily vyměněné mezi zaměstnanci a vedoucími pracovníky podniku při kontrole provedené v jeho profesních nebo obchodních prostorách v rámci šetření týkajícího se porušení článků 101 nebo 102 SFEU.

41. Za účelem odpovědi na tuto otázku je třeba především stručně připomenout judikaturu ESLP a Soudního dvora v oblasti prohlídek a zajištění důkazů v obchodních prostorách za účelem vymezení standardů ochrany stanovených v článku 8 EÚLP a v článku 7 Listiny proti takovým zásahům zejména do práva na respektování podnikové korespondence.

42. Pokud jde o článek 8 EÚLP, je třeba nejprve připomenout, že z judikatury ESLP vyplývá, že ochrana stanovená tímto článkem se může vztahovat na určité obchodní prostory a že opatření spočívající v prohlídce a zajištění důkazů v těchto prostorách představují zásah do práva dotyčných společností na respektování „obydlí“ a „korespondence“ [45]. Tento soud nicméně upřesnil, jak jsem již měla příležitost uvést, že veřejné zásahy mohou zacházet dále v případech, kdy jde o profesní či obchodní prostory či činnosti, než v jiných případech [46]. Prostor pro uvážení, který je ponechán státu, aby posoudil nezbytnost zásahu, je navíc širší, pokud je opatření zaměřeno na právnické osoby, a nikoli na jednotlivce [47]. Dále je třeba uvést, že z analýzy rozsudků ESLP v dané oblasti vyplývá, že ESLP zkoumá soulad opatření spočívajících v prohlídkách a zajištění důkazů v prostorách podniků s článkem 8 EÚLP na základě celkového posouzení všech relevantních právních a skutkových okolností projednávaného případu, jako je zejména rozsah pravomocí svěřených příslušnému orgánu, okolnosti, za nichž k zásahu došlo,

[42] – Viz rozsudky ze dne 16. července 2020, Nexans France a Nexans v. Komise (C-606/18 P, EU:C:2020:571, body 56 až 64); ze dne 30. ledna 2020, České dráhy v. Komise (C-538/18 P a C-539/18 P, nezveřejněný, EU:C:2020:53, body 101 až 104).

[43] – V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 24. září 2020, Prysmian a Prysmian Cavi e Sistemi v. Komise (C-601/18 P, EU:C:2020:751, body 58 a 59) a ze dne 30. ledna 2020, České dráhy v. Komise (C-538/18 P a C-539/18 P, nezveřejněný, EU:C:2020:53, bod 99 a citovaná judikatura).

[44] – Viz ESLP, 14. března 2013, Bernh Larsen Holding AS a další v. Norsko (CE:ECHR:2013:0314JUD002411708, body 172 až 175), v němž se jednalo o kontroly prováděné za účelem daňové kontroly.

[45] – Viz ESLP, 4. dubna 2023, UAB Kesko Senukai v. Litva (CE:ECHR:2023:0404JUD001916219, bod 109 a citovaná judikatura).

[46] – Viz ESLP, 16. prosince 1992, Niemietz v. Německo (CE:ECHR:1992:1216JUD001371088, bod 31).

[47] – Viz ESLP, 2. října 2014, Delta Pekárny A. S. v. Česká republika (CE:ECHR:2014:1002JUD000009711, bod 82 a citovaná judikatura).

a různé záruky stanovené dotčeným právním řádem [48], včetně možnosti pozdějšího účinného soudního přezkumu [49], kterou ESLP zejména považuje za základní záruku [50]. ESLP rovněž zdůraznil, že je třeba vyvážit zásah oproti tomu, jak důležitý je chráněný veřejný zájem [51]. V rozsudku ze dne 2. října 2014 ve věci Delta Pekárny a.s. v. Česká republika [52], ESLP ohledně kontroly provedené v prostorách v souvislosti s protisoutěžními praktikami výslovně uvedl, že v případě domovních prohlídek v prostorách podniku může být skutečnost, že soudce nevydal předem povolení k provedení kontroly, vyvážena následným soudním přezkumem legality a nezbytnosti takového vyšetřovacího opatření za předpokladu, že je takový přezkum účinný za konkrétních okolností daného případu. To znamená, že dotyčné osoby mohou dosáhnout účinného soudního přezkumu sporného opatření, jak z faktického, tak i z právního hlediska, i toho, jak bylo provedeno, a pokud již došlo k úkonu, u něhož byla zjištěna nesrovnalost, musí být dostupný opravný prostředek nebo prostředky dostatečné k tomu, aby dotčené osobě poskytly přiměřenou nápravu. Pokud jde obecně o to, co je relevantní pro projednávanou věc, z judikatury ESLP vyplývá, že základní právo na nedotknutelnost obydlí, které je chráněno článkem 8 EÚLP, není porušeno, pokud jde o kontroly prováděné v podnikových prostorách, pouze proto, že nebylo předem vydáno soudní povolení, pokud jsou zavedeny odpovídající a dostatečné záruky proti zneužití, a to zejména úplný následný soudní přezkum dotčených opatření. Totéž platí pro právo na respektování korespondence zaručené tímto článkem, jelikož otázka zabavení podnikových komunikací je v judikatuře ESLP úzce spjata s otázkou prohlídek prováděných v jejich prostorách [53].

43. Stejné zásady lze nalézt v judikatuře Soudního dvora, pokud jde o článek 7 Listiny. V rozsudku ve věci WebMind Licenses tak Soudní dvůr v souvislosti se zajištěním elektronické pošty v rámci trestního řízení uvedl, že při neexistenci předchozího soudního povolení vyžaduje ochrana jednotlivců proti svévolným zásahům veřejné moci do práv zaručených tímto článkem právní rámec a striktní omezení takového zajištění. Soudní dvůr upřesnil, že toto zajištění může být slučitelné s uvedeným článkem 7 pouze tehdy, pokud právní předpisy a vnitřní praxe skýtají přiměřené a dostatečné záruky proti zneužití a svévoli, a dále že neexistence předchozího soudního příkazu může být do jisté míry vyvážena možností osoby, které se zajištění týká, požádat následně o soudní přezkum jak legality, tak nezbytnosti tohoto zajištění, přičemž takový přezkum musí být za konkrétních okolností dotčené věci účinný [54]. Pokud jde konkrétně o kontrolní pravomoci Komise, Soudní dvůr již měl příležitost upřesnit, že systém zavedený v Evropské unii splňuje požadavky stanovené v článku 8 EÚLP, jak jej vykládá ESLP, a v článku 7 Listiny a že neexistence předchozího soudního povolení nemůže jako taková vést k protiprávnosti kontrolního opatření, o němž rozhodla Komise. Soudní dvůr zejména zdůraznil, že článek 20 nařízení č. 1/2003 stanoví jak právní rámec těchto pravomocí, tak striktní omezení jejich výkonu

[48] – Viz ESLP, 16. dubna 2002, Colas Est a další v. Francie (CE:ECHR:2002:0416JUD003797197, body 48 a 49), a pokud jde zejména o podnikovou korespondenci, ESLP, 14. března 2013, Bernh Larsen HoldingAS a další v. Norsko (ECLI:CE:ECHR:2013:0314JUD002411708, body 172 až 174); ESLP, 23. června 2022, Naumenco a Sia Rix Shipping v. Lotyšsko (CE:ECHR:2022:0623JUD005080514, bod 62) a ESLP, 4. dubna 2023, UAB Kesko Senukai v. Litva (CE:ECHR:2023:0404JUD001916219, body 113 a 118 a citovaná judikatura).

[49] – Viz ESLP, 4. dubna 2023, UAB Kesko Senukai v. Litva (CE:ECHR:2023:0404JUD001916219, body 113 a 117 a citovaná judikatura).

[50] – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 18. června 2015, Deutsche Bahn a další v. Komise (C-583/13 P, EU:C:2015:404, bod 32).

[51] – Viz ESLP, 14. března 2013, Bernh Larsen Holding AS a další v. Norsko (CE:ECHR:2013:0314JUD002411708, § 174).

[52] – CE:ECHR:2014:1002JUD000009711, body 86 a 87 a citovaná judikatura. V tomtéž smyslu viz ESLP, 19. ledna 2017, Posevini v. Bulharsko (CE:ECHR:2017:0119JUD006363814, bod 84).

[53] – Viz příručka k článku 8 EÚLP, „Právo na respektování soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence“, 2022, bod 602.

[54] – Viz body 77 a 78 tohoto rozsudku.

a v odstavci 8 výslovně uvádí, že Soudní dvůr může přezkoumat zákonnost rozhodnutí Komise o provedení kontroly, přičemž předmětem tohoto přezkumu jsou jak právní, tak skutkové otázky, a jde tedy o úplný přezkum [55].

44. Úroveň ochrany zaručená článkem 7 Listiny, jak jej vykládá Soudní dvůr, je přitom zcela zřejmá při výkonu pravomocí týkajících se prohlídek a zajišťování vnitrostátními orgány pro hospodářskou soutěž při uplatňování článků 101 a 102 SFEU [56].

45. Ve světle toho, co bylo uvedeno v bodech 42 a 43 tohoto stanoviska, je tedy třeba dospět k závěru, že článek 7 Listiny nebrání právním předpisům členského státu, podle kterých může vnitrostátní orgán pro hospodářskou soutěž v rámci šetření týkajícího se údajného porušení článku 101 SFEU nebo článku 102 SFEU provést prohlídku a zajištění elektronické pošty, jejichž obsah souvisí s předmětem kontroly, aniž k tomu má předchozí soudní povolení, za podmínky, že je stanoven striktní právní rámec pravomocí tohoto orgánu, jakož i přiměřené a dostatečné záruky proti zneužití a svévoli, a to zejména následný úplný soudní přezkum dotčených opatření.

46. Takový závěr však nepostačuje k podání úplné odpovědi na otázku položenou předkládajícím soudem. Je totiž nezbytné zabývat se touto otázkou rovněž z jiného úhlu pohledu a ověřit, zda unijní právo brání tomu, aby za takových okolností, jako jsou okolnosti, které nastaly v původních řízeních, členský stát uplatňoval vyšší vnitrostátní úroveň ochrany základního práva na respektování komunikace zaručeného článkem 7 Listiny, než je úroveň stanovená tímto ustanovením, jak je vykládáno Soudním dvorem, zejména tím, že vnitrostátnímu orgánu pro hospodářskou soutěž ukládá povinnost získat předchozí soudní povolení, aby mohl provádět kontroly a zajištění důkazů v prostorách společnosti.

47. V tomto ohledu je třeba poznamenat, že Listina je součástí systému ochrany základních práv v Evropě, který zahrnuje několik úrovní, a to souběžně s normami a úmluvami mezinárodního práva, mezi něž patří zejména EÚLP, a dále s vnitrostátními ústavami. V této souvislosti je cílem článku 53 Listiny objasnit skutečnost, že Listina nemůže být použita k odůvodnění snížení úrovně ochrany základních práv poskytované mezinárodním právem, unijním právem nebo právem členských států. Ochrana základních práv poskytovaná ústavním právem členských států tedy může v zásadě existovat souběžně s ochranou zaručenou Listinou a doplňovat ji [57].

48. Soudní dvůr totiž opakovaně potvrdil, že pokud v situaci, kdy postup členských států není zcela určen unijním právem, právní ustanovení nebo vnitrostátní opatření uplatňuje toto právo ve smyslu čl. 51 odst. 1 Listiny, vnitrostátní orgány a soudy mohou uplatnit vnitrostátní standardy ochrany základních práv, neohrozí-li toto uplatnění úrovně ochrany stanovené Listinou, jak ji vykládá Soudní dvůr, ani přednost, jednotu a účinnost unijního práva [58].

[55] – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 18. června 2015, Deutsche Bahn a další v. Komise (C-583/13 P, EU:C:2015:404, body 29 až 36); viz rovněž rozsudek ze dne 6. září 2013, Deutsche Bahn a další v. Komise (T-289/11, T-290/11 a T-521/11, EU:T:2013:404, body 74 až 100); ohledně možnosti, že všechny opravné prostředky, které jsou k dispozici proti kontrolním opatřením Komise, mohou vyvážit neexistenci předchozího soudního přezkumu, viz rovněž rozsudek ze dne 9. března 2023, Les Mousquetaires a ITM Entreprises v. Komise (C-682/20 P, EU:C:2023:170, body 57 a násl.).

[56] – Uplatňování unijního práva hospodářské soutěže je založeno na systému souběžných pravomocí, v jejichž rámci mohou Komise i vnitrostátní orgány pro hospodářskou soutěž uplatňovat články 101 a 102 SFEU [viz rozsudek ze dne 23. listopadu 2017, Gasorba a další (C-547/16, EU:C:2017:891, bod 23)]. Při výkonu těchto pravomocí jsou tyto orgány povinny dodržovat Listinu, a zejména její článek 7, pokud jde o kontrolní pravomoci.

[57] – V tomto smyslu viz zejména rozsudek ze dne 24. července 2023, Lin (C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, bod 115).

[58] – Viz rozsudek ze dne 29. července 2019, Spiegel Online (C-516/17, EU:C:2019:625, bod 21 a citovaná judikatura). V témže smyslu viz rozsudek ze dne 24. července 2023, Lin (C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, bod 110), a nejnověji usnesení ze dne 9. ledna 2024, Unitatea Administrativ Teritorială Județul Brașov (C-131/23, EU:C:2024:42, bod 81).

49. Použití vnitrostátních standardů ochrany základních práv v oblastech, které spadají do působnosti Listiny, má tedy tři meze.

50. Zaprvé takové použití předpokládá, že dotčená situace není unijním právem upravena vyčerpávajícím způsobem. Pokud jde konkrétněji o provedení ustanovení směrnice členskými státy, je myslitelné pouze v případě, že tato směrnice neprovádí úplnou harmonizaci [59].

51. V projednávaném případě je třeba zaprvé uvést, že článek 20 nařízení č. 1/2003 má upravovat výlučně vyšetřovací pravomoci Komise a že z jeho znění, kontextu, jehož je součástí, ani z jeho účelu nevyplývá, že by se měl vztahovat i na vnitrostátní orgány pro hospodářskou soutěž [60]. Zadruhé směrnice 2019/1, i kdyby byla použitelná na skutkové okolnosti, které nastaly ve sporech v původních řízeních, nemá za cíl úplné sblížení právních předpisů členských států týkajících se pravomocí orgánů pro hospodářskou soutěž, pokud jde o kontroly obchodních prostor a zajištění důkazů, a to zejména pokud jde o podmínky, na jejichž splnění závisí platnost rozhodnutí o provedení takových opatření. Tyto podmínky tedy spadají do pravomoci členských států, které mají v zásadě volnost uplatnit na zásahy vyplývající z uvedených opatření ústavní záruky stanovené v jejich vlastním právním řádu, včetně nezbytnosti předchozího soudního povolení, s výhradou dodržení unijního práva. Článek 6 odst. 3 směrnice 2019/1 ve světle bodu 31 odůvodnění této směrnice ostatně výslovně stanoví, že se použije, aniž jsou dotčeny povinnosti stanovené ve vnitrostátním právu týkající se předchozího povolení takových kontrol vnitrostátním soudním orgánem [61].

52. Zadruhé uplatňování vnitrostátních standardů ochrany základních práv nesmí ohrozit úroveň ochrany stanovenou v Listině. V unijním právním řádu stanoví Listina minimální úroveň ochrany práv a svobod, které uznává, takže orgány, instituce nebo jiné subjekty Unie ani členské státy při provádění unijního práva nemohou poskytovat nižší úroveň ochrany.

53. V projednávané věci tedy členský stát může stanovit, že v souladu s vnitrostátními ústavními ustanoveními zaručujícími základní právo na respektování korespondence musí být prohlídka a zajištění elektronické pošty vnitrostátním orgánem pro hospodářskou soutěž provedené při kontrolách v obchodních prostorách podniku v rámci šetření týkajícího se porušení článků 101 nebo 102 SFEU předem povoleny soudním orgánem, ať už se jedná o státní zastupitelství, které je pověřeno trestním stíháním ve veřejném zájmu, nebo o vyšetřujícího soudce, za podmínky, že záruky, které jsou spojeny se zásahy do uvedeného základního práva, které vyplývají z těchto opatření, včetně opravných prostředků, jež lze podat před soudem, které mají dotčené osoby k dispozici, dosahují jako celek úrovně ochrany tohoto práva přinejmenším rovnocenné úrovni ochrany, kterou zaručuje článek 7 Listiny, jak jej vykládá Soudní dvůr.

54. Zatřetí, uplatnění vnitrostátních standardů na ochranu základních práv nesmí ohrozit přednost, jednotnost a účinnost unijního práva [62]. V tomto ohledu Soudní dvůr odmítl výklad článku 53 Listiny v tom smyslu, že tento článek obecně členskému státu umožňuje uplatňovat nejvyšší úroveň ochrany těchto práv zaručených jeho ústavou, a případně jej upřednostnit před použitím ustanovení unijního práva [63]. Možnost členského státu uplatnit své vlastní ústavní záruky v souvislosti s prohlídkami a zajištěním důkazů v rámci šetření týkajících se porušení článků 101

[59] – Viz rozsudek ze dne 29. července 2019, Funke Medien NRW (C-469/17, EU:C:2019:623, bod 33).

[60] – Obdobně viz rozsudek ze dne 21. ledna 2021, Whiteland Import Export (C-308/19, EU:C:2021:47, body 35 až 38).

[61] – Podotýkám, že prostor pro uvážení je přiznán členským státům, i pokud směrnice 2019/1 stanoví, že je nezbytné předchozí povolení: viz čl. 7 odst. 2 ve spojení s bodem 34 odůvodnění této směrnice.

[62] – V tomto smyslu viz rozsudek ze dne 26. února 2013, Melloni (C-399/11, EU:C:2013:107, bod 60).

[63] – Viz rozsudek ze dne 26. února 2013, Melloni (C-399/11, EU:C:2013:107, bod 56).

a 102 SFEU, které by zajistily vyšší úroveň ochrany základního práva na respektování korespondence, než jaká je zaručena Listinou, tedy závisí zejména na tom, zda takové použití může ohrozit účinnost potlačování protisoutěžních praktik v Unii. V tomto ohledu připomínám, že Soudní dvůr opakovaně potvrdil, že orgány pro hospodářskou soutěž členských států a jejich soudy jsou povinny použít články 101 SFEU a 102 SFEU, spadají-li skutkové okolnosti do působnosti práva Unie, a zajistit jejich účinné uplatňování v obecném zájmu [64].

55. Skutečnost, že v souladu s ústavou členského státu, jak je vykládána ústavním soudem tohoto státu, musí být prohlídka a zajištění elektronické pošty – a to i otevřené/přečtené – prováděné vnitrostátním orgánem pro hospodářskou soutěž při kontrolách v obchodních prostorách podniku podezřelého z protisoutěžních praktik předem povoleny vyšetřujícím soudcem, přitom sama o sobě nemůže zpochybnit účinné uplatňování článků 101 a 102 SFEU. Jak jsem totiž již uvedla v bodě 51 tohoto stanoviska, ze směrnice 2019/1 jasně vyplývá, že v mysli unijního normotvůrce spadá stanovení mechanismu předchozího povolení soudním orgánem pro účely výkonu kontrolních pravomocí vnitrostátních orgánů pro hospodářskou soutěž do pravomoci členských států a že tato směrnice ostatně ve svém čl. 6 odst. 3 výslovně předpokládá možnost členských států, aby stanovily povinnost získat takové povolení.

56. AdC tvrdí, že výklad Tribunal Constitucional (Ústavní soud) nejenže zpochybňuje možnost použít jako důkazy elektronickou poštu, jež byla zabavena během prohlídek, které jsou předmětem původních řízení, ale může rovněž vést k neplatnosti pravomocných rozhodnutí, ve kterých bylo určeno, že došlo k porušení článků 101 a 102 SFEU z důvodu protiprávního získání důkazních prostředků, z nichž tento orgán vycházel, a to za období posledních deseti let. Tento výklad tak podle jeho názoru brání účinnému uplatňování unijních pravidel v oblasti hospodářské soutěže.

57. V tomto ohledu podotýkám, že nejenže se předkládající soud v tomto ohledu Soudního dvora nedotazoval, ale že tento soud neposkytl Soudnímu dvoru údaje nezbytné k tomu, aby mohl posoudit dosah rozsudků z roku 2023 a rozsah jejich časové působnosti, ani jejich případný dopad na konečná rozhodnutí, v nichž se určuje, že došlo k porušení článků 101 a 102 SFEU přijatá AdC.

58. V tomto kontextu se budu věnovat několika následujícím úvahám.

59. Pravidla týkající se podmínek získávání důkazů a jejich použití ve vnitrostátních správních řízeních za uplatnění článků 101 a 102 SFEU spadají do pravomoci členských států, pokud neexistují relevantní ustanovení unijního práva v dané oblasti [65]. Členský stát tak může za takových okolností, jako jsou okolnosti věcí v původních řízeních, stanovit, že důkazy, které byly shromážděny v rámci kontrolních opatření prováděných orgánem pro hospodářskou soutěž, jsou v případě neexistence předchozího soudního povolení vyžadovaného ústavou tohoto členského státu, jak je vykládána jeho ústavním soudem po provedení těchto opatření, z takového řízení vyloučeny [66].

[64] – Viz rozsudek ze dne 14. června 2011, Pfleiderer (C-360/09, EU:C:2011:389, bod 19 a citovaná judikatura); v témže smyslu viz rovněž rozsudek ze dne 18. ledna 2024, Lietuvos notarų rūmai a další (C-128/21, EU:C:2024:49, bod 108 a citovaná judikatura).

[65] – Ani nařízení č. 1/2003, ani směrnice 2019/1, s výjimkou jejího článku 32, který upravuje druhy důkazů, jež jsou přípustné před vnitrostátním orgánem pro hospodářskou soutěž, tuto otázku neupravují.

[66] – Takové pravidlo kromě toho pouze odráží požadavky vyplývající z dodržování zásad legality a právního státu a základních práv; obdobně viz rozsudek ze dne 17. ledna 2019, Dzivev a další (C-310/16, EU:C:2019:30, bod 38); viz rovněž rozsudek ve věci WebMindLicences, body 80 až 89.

60. Pokud však stanovení a uplatňování těchto pravidel spadá do pravomoci členských států, tyto státy musí při výkonu této pravomoci dodržovat unijní právo, a zejména zásadu efektivity. Nemohou tedy prakticky znemožňovat nebo nadměrně ztěžovat uplatňování unijního práva a konkrétně v oblasti práva hospodářské soutěže musí zajistit, aby pravidla, která stanoví nebo uplatňují, nebránila účinnému uplatňování článků 101 SFEU a 102 SFEU, které mají vnitrostátní orgány pro hospodářskou soutěž zajišťovat v obecném zájmu [67].

61. V projednávané věci je přitom podle mého názoru na předkládajícím soudu, aby při posuzování důsledků, které je třeba vyvodit z rozsudků z roku 2023, zohlednil nutnost zajistit účinné uplatňování unijních pravidel v oblasti hospodářské soutěže tím, že využije všech možností, které nabízí vnitrostátní právo – včetně případného odstranění závadného stavu – za takových okolností, jako jsou okolnosti, které nastaly ve sporech projednávaných v původních řízeních, v případě neexistence předchozího soudního povolení prostřednictvím pozdějšího soudního přezkumu, aby bylo zajištěno, že porušování těchto pravidel bude sankcionováno.

62. Na druhé straně za účelem zajištění plného účinku článků 101 a 102 SFEU by portugalské soudy mohly být vedeny k tomu, aby nepoužily vnitrostátní pravidlo, které přiznává výkladu přijatému v rozsudcích z roku 2023 zpětný účinek, což by vedlo ke zpochybnění odpovědnosti dotčených podniků v případech, kdy AdC s konečnou platností určil, že došlo k porušení unijního práva v oblasti hospodářské soutěže, což by vyvolalo systémové riziko beztrestnosti v případě takových protiprávních jednání [68].

V. Závěry

63. S ohledem na všechny výše uvedené úvahy navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na třetí předběžnou otázku položenou Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão (soud pro hospodářskou soutěž, regulaci a dohled, Portugalsko) v každé ze spojených věcí C-258/23 až C-260/23 následovně:

„Článek 7 Listiny základních práv Evropské unie musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání právním předpisům členského státu, podle kterých vnitrostátní orgán pro hospodářskou soutěž během kontroly v prostorách podniku, prováděné v rámci šetření týkajícího se porušení článku 101 SFEU nebo článku 102 SFEU, provede prohlídku a zajištění elektronické pošty, jejíž obsah souvisí s předmětem kontroly, bez předchozího soudního povolení, za podmínky, že je stanoven striktní právní rámec pravomocí tohoto orgánu, jakož i přiměřené a dostatečné záruky proti zneužití a svévoli, a to zejména následný úplný soudní přezkum dotčených opatření.“

[67] – Viz rozsudek ze dne 21. ledna 2021, Whiteland Import Export (C-308/19, EU:C:2021:47, bod 46).

[68] – Obdobně viz rozsudek ze dne 24. července 2023, Lin (C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, body 111 až 124 a bod 1 výroku). Obdobně viz rovněž rozsudek ze dne 21. ledna 2021, Whiteland Import Export (C-308/19, EU:C:2021:47, bod 53).